

designant la pirrossa de la boga. Hi ha una sèrie de noms de plantes llatins que recorden el nom de la boga: *budaina* en dues glosses (Ernout-M.) traduït per *lingua bubula*: això recorda molt el *budina* de Sant Cebrí o podria estar per *BUDAGINEM (cf. BURRAGINEM > *borratja*, de la família de la buglossa o *lingua bubula*); Marcellus Empíricus ens dona *blutthagio* planta d'aiguamolls, com a mot gàllic, però deu voler dir dels parlars mig-germànics de Bèlgica, segons tota l'aparença fonètica del mot, i llavors això té aire de ser una germanització del *budaginem* citat; i el mateix Marcellus esmenta *baditis* com a nom gal d'una nimfeàcia, però com que les verdaderes nimfeàcies (lotus, nenúfar) són plantes egípcies, es deu tractar més aviat de la boga, de caràcters tan semblants.

Amb *baditis* hom relaciona el grup del ky. *boddi* 'inundar', irl. ant. *bádim* 'submergir', i això també convindria per a una planta de terrenys inundats, com la boga. Cap d'aquests contactes no és, certament, dels que s'imposen, però tot plegat dóna per a *buda* i aquest grup de fitònims un acompanyament cèltic, que fàcilment convindria a un vell hispanisme del llatí. És clar, però, que de cap manera no descarta un origen hispànic pre-indoeuropeu.

DERIV.: *Jonc boval* menorq. o *bogal* (Prat de Llobregat, 1934). *Bogam* 'conjunt de bogues' (Verdaguer). *Bovar*.

1 «Entorn d'un que travessa un xopoll, un núvol de mosques i espiadimonis que estaven amagats entremig dels joncs i boves», «a la platja veïna --- per sobre les boves fresques de rosada», *Pinya de Rosa* 1, 24, 142. No obstant, a *La Parada* fa parlar a un minyó d'«es trenat de bogues mig podrit» d'un forc de cebes (p. 43). A les cançons nadalencques tradicionals sant Josep i la Mare de Déu «es fan una barraqueta tota de jonc y de bova», forma usada en la versió recollida per Millà i Fontanals en el Penedès ja en l'ed. de 1853, i la recollida a Menargues, però *boga* en una que deu ser de l'Est d'Urgell (parla de la Verge de Gorga, que és de Preixens), *Romllo.*, 7.7. — 2 Joaquim Maluquer objecta que aquesta illa és de formació moderna, car en temps dels romans, i fins molt més tard, les Goles de l'Ebre no entraven mar endins. Però el fet és que en temps de Jaume I, això era ja el «Port Fangós», i l'illa dels Alfacs i altres indrets veïns reberen el nom de l'àrab, ja des d'antic. Fóra manca d'imaginació suposar que el triangle del Delta s'ha omplert de cop i volta en els segles recents. Em sembla segur que ja hi havia baixos des de fa molts segles fins a la punta actual, i que devien emergir ací i allà alguns illots, en un dels quals hi hauria *buda* 'boga', com l'anomenaven els moriscos; al capdavant l'illa també pot portar un nom aplicat allà des d'un punt de la costa pròxima. I no oblidí el meu savi amic que els moriscos (el lèxic dels quals era ple de mots així, fins quan aprenien l'àrab o el català) no van ser expulsats fins a 1606. ¿Qui creuria, en canvi, que aquest nom pugui venir del del profeta hindú?

BOGA III, mot del català occidental, que significa 'molló, fita' i més sovint 'límit o frontera entre dos termes'; la seva àrea es prolonga per tot l'Alt Aragó, de primer en la forma *buega*, que coincideix bàsicament amb la catalana, més a ponent amb la forma *buga*, i també *muga*, que és idèntica a la basca *muga*, el mot fonamental en aquesta llengua per anomenar el 'molló' o 'fita'; com que en algun parlar gascó veí de la vall d'Aran es va usar també una forma *mòga*, tenim els quatre termes d'una alternança MÜGA ~ MÖGA, BÜGA ~ BÖGA, amb la freqüent vacil·lació basca entre *b-* i *m-*, dels quals ha predominat en basc modern la forma primera i en català la darrera; el mot pertanyé indubtablement a la llengua protobasca, que en l'època preromana estenia els seus dominis, amb certes variacions dialectals, des de prop de Santander fins a les fonts del Segre, i des de l'Ebre superior fins a la Garona. □ 1.ª doc.: en català no en tenim de publicada fins al S. XX, fora de dades mig-aragoneses de Benasc, des de 1456; en aragonès n'hi ha de la forma *boga* a Osca des de 1103.

Aquesta diferència cronològica s'explica perquè l'àrea catalana correspon a comarques poc poblades on es conserva poca documentació antiga, i menys medieval, i la que hi ha resta en gran part inèdita, mentre que la documentació aragonesa medieval emana sobretot de les comarques on *buega* ateny el màxim de popularitat. Realment a Aragó ja n'hi ha moltes dades des de l'època comtal. P. ex. «ad illo camino qui vadit a Sara <n>yena, aliam bogam ad illam pinnam rotundam» en una escriptura d'Osca, de l'any 1103 (cita de Tilander, *Fueros de Aragón*, Voc., s. v. *appear*), «almunia de Masones quae est in termine de Anguós et habet boga ad illo vado de Alcanatro», 1128, localitats a identificar amb Alcanadre aj. del p. j. Calahorra, Mesones de Isuela id., id. Calatayud i un Angués homònim del del p. j. Osca (*Est. Ed. Med. Cor. Ar.* III, 543); Du Cange cita «per bogas sive fitas» en el Fur d'Osca de 1247 (s. v. *sita*, amb lectura errònia de la *f*).

Posteriorment les formes que trobem són ja amb la diftongació aragonesa: «metieron buegas en una vignya» en un doc. d'Osca de 1306 (Nav. Tomás, *Doc. Ling. A. Ar.*, 86.10), «partan buega la hun termino con l'otro --- los dichos terminos e puertos fueron aboguardos, limitados e determinados --- los nombres de los pueyos, sarratos, penyas, pinares, barranquos e buegas otras --- a una buega, siquiere piedra, que y da hun senyal» en un doc. de Biescas de Tena de 1484 (ibid., 149.10, 11, 12), on com veiem tenim no pas el sentit de 'límit' sinó el més material de 'molló, fita'; i així mateix l'altre, i el verb derivat *abogar* 'afrontar, limitar'; *buegas* en docs. de Jaca a. 1471 i 1502, *bova* i *abogamiento* en un de 1502 (Alvar, *AFilArag.* x, 248-9).

Pel que fa a la variant occidental *muga*, amb *m-* i amb *ú*, també en tenim documentació aragonesa molt remota: «illa vertiente de aguas, de las mugas usque ad Retuerta» en un doc. de Corella (entre Aragó i Pamplona) any 1128 (*Est. E. Med. Cor. Ar.* v, 512),